

megen 1615, död i Amsterdam 1669, studerade först i Holland, men besökte sedan Italien och Frankrike samt uppehöll sig särskildt i Rom, Venezia och Paris, i hvilken sistnämnda stad han jämte Sandrart arbetade för konungens af Frankrike räkning. Han målade äfven på beställning af drottning Kristina. År 1646 inskrefs han i Antwerpens målaregille, men öfverflyttade 1652 till Amsterdam, hvars S:t Lukas-gille han 1654 tillsammans med Bart. van der Holst grundade. Man känner icke numera hvem som ursprungligen var hans lärare. Hans taflor äro utanför Nederländerna ytterst sällsynta och äfven i Nederländerna lätt räknade, såsom *Josef och hans bröder i Egypten* (i Amsterdams rådhus), *Venus och Adonis* (på slottet Zuilen nära Utrech) samt några arbeten i privatsamlingar. I den nu skingrade samlingen på Forsmark fanns af honom en *Sofvande nymf*. Ett mästerverk af hans hand, den stora taflan *Josef berättar för Jakob sina drömmar* (dat. 1655) förvaras på frih. Hugo Hamiltons slott Boo i Nerike, utgörande motstycke till en annan större och likaledes utmärkt duk, »Josef mottagande sin fader och sina bröder» af Salomon de Bray. S. var en duktig akademiker och utförde såväl i Amsterdams rådhus som i Tripska palatset derstädes dekorationsmålningar af ganska högt värde, men hans verk präglas af en viss kyla.

Stokes [ståks], George Gabriel, engelsk matematiker och fysiker, född i Skreen på Irland d. 13 Aug. 1819, blef 1849 professor i matematik i Cambridge. Han har framlagt resultat af sina betydelsefulla forskningar i flere afhandlingar, bland hvilka märkas *The friction of fluids in motion* (1845), *On the effects of the internal friction of fluids on pendulus* (1850), *The change in the refrangibility of light or fluorescence* (1852), *Mathematical and physical papers* (1880 ff.) och *Lectures on light* (1884).

Stoke's liniment. Se Liniment.

Stoke-upon-Trent [ståk-öpa'n-], stad i engelska grefskapet Stafford, vid Trent och flere jernvägslinier. 19,261 inv. (1881). I S. finnas mycket betydande porslins- och lergodsmanufaktur.

Stola, Lat., betecknade ursprungligen en lång, veckad klädning, som bars af de romerska matronorna samt af pontifex maximus. Sedan blef det benämning på ett långt, bredt, hvitt med trenne kors prydt band (af siden eller silfvertyg), hvilket af katolska prester bäres vid högtidliga tillfällen, såsom tecknet till prestadömet. Deraf kom det slutligen och att betyda prestedrägt och prestämbete i allmänhet. Se vidare Drägt, sp. 1488, och Mäss-skrud. Om Jura stolæ se Jura, sp. 1455.

Stolberg (Stollberg), stad i preussiska regeringsområdet Aachen (Rhenprovinsen). 11,841 inv. (1885). S. är säte för en storartad metallindustri och medelpunkt i ett viktigt grufdistrikt. Tillverkning af glas, särskildt spegelglas, kemikalier m. m. Gammalt slott.

Stolberg, gammal tysk greffig ätt, omnämnd redan i 11:te årh., med grefskapet Stolberg (303 qvkm.) i Thüringen som stamland. Den

Tryckt den 1/4 91.

erhöll 1412 riksgreflig värdighet och delade sig 1645 i de båda linierna Wernigerode och Stolberg, af hvilka den förra 1710 splittrade sig i tre grenar: S.-Wernigerode, S.-Gedern (utdöd 1804) och S.-Schwarza (utdöd 1748). Från den senare linien utgingo 1704 grenarna S.-Stolberg och S. Rossla.

1. **Stolberg**, Christian, greve zu S.-Stolberg, tysk skald, föddes i Hamburg d. 15 Okt. 1748 och var son af Christian Günther S., danskt geheimeråd och öfverhofmästare. Han studerade 1770—73 i Halle och Göttingen samt deltog derunder i stiftandet af det Göttingiska skaldeförbundet (se d. o.). Åren 1777—1800 var han amtman i Tremsbüttel i Holstein och lefde sedermera på sitt gods Windebye vid Ekerförde. Död d. 18 Jan. 1821. S. utmärker sig i synnerhet för en fin och innerlig känsla, som kommer till sin fulla rätt i skildringar ur hemmets lif. Han utgaf tillsammans med sin broder (se S. 2) en samling dikter (1779), *Schauspiele mit chören* (1787) och *Vaterländische gedichte* (1810; 2:dra uppl. 1815). Dessutom var han ensam författare till *Gedichte aus dem griechischen* (1782) samt öfversatte Sofokles 1787. Hans poetiska arbeten äro samlade i »Werke der brüder Stolberg» (1820—25).

2. **Stolberg**, Friedrich Leopold, greve zu S.-Stolberg, tysk vittor författare, den föregåendes broder, föddes i Bramstedt i Holstein d. 7 Nov. 1750. Liksom sin broder (se S. 1) studerade han i Göttingen och var medlem af »Göttingiska skaldeförbundet». År 1776 utnämndes han till furstbiskopens i Lybeck sändebud i Köpenhamn och 1789 till dansk ambassadör i Berlin, men lemnade denna post 1800 och öfvergick s. å. i Münster jämte hela sin familj, med undantag af den äldsta dottern, till katolska religionen. Detta steg väckte stor förvåning och framkallade ett häftigt klander från Voss. S. afled i Osnabrück d. 5 Dec. 1819. Förutom de tillsammans med brodern utgifna *Gedichte*, *Schauspiele mit chören* och *Vaterländische gedichte* skref S. *Jamben* (1784), en samling satirer öfver tidens lyten och fördomar, romanen *Die insel* (1788), *Reise in Deutschland, der Schweiz, Italien und Sicilien* (1794; 2:dra uppl. 1877), *Leben Alfreds des grossen* (1815; 2:dra uppl. 1837), och *Geschichte der religion Jesu Christi* (15 bd, 1807—18), utarbetad i sammanhang med hans trosförändring, samt öfversatte Iliaden, några af Platons dialoger och Aischylos' tragedier äfvensom Ossians sånger. Hans arbeten upptaga största delen af »Werke der brüder Stolberg» (20 bd, 1820—25). S. är sin broder öfverlägsen genom tankarnas och bildernas djerfhet samt kan från visans enkla tonart höja sig till en dityrambisk flykt. På sin samtid verkade han kraftigt genom sin hänförelse för natur och frihet.

3. **Stolberg**, Otto, greve zu S.-Wernigerode, tysk statsman, född i Gedern i Hessen d. 30 Okt. 1837, var officer i preussiska armén 1859—61 och blef 1867 öfverpresident i provinsen Hannover. Som medlem af nordtyska riksdagen sedan 1867 och president i preussiska herrehuset 1872—76 anslöt han sig

15 b. 21